

Lokal utvecklingsplan för Österåker i Sörmland

2023-2031

”Från Öljurens vassar till Hjälmarens strand står bygden som äger vår dyrkan”
(Ur Hembygden av Thor Zetterberg)

Aug 2022 IMF

Bakgrund

Österåker med sin historia och sin framtidstro är en attraktiv plats för boende och besökare. I Österåker lever människor i alla åldrar som trivs och känner sig trygga i en genuin landsbygd med närhet till djur, natur och kultur. Här finns förskola, skola, fritidshem, kyrka, idrottsplats, idrottshall, badplats, ishockeyrink, hembygdsgård och skolmuseum. Fiberutbyggnaden har inneburit ökade möjligheter till digitala kommunikationer. Engagerade och kreativa människor bidrar till ett aktivt närings- och föreningsliv och många upplevelser.

Historik

Österåker är en gammal genuin landsbygd mellan sjöarna Hjälmarén och Öljaren, klassad som riksintressant av Riksantikvarieämbetet på grund av de gamla byarna. Österåker var en egen kommun till år 1951 då en kommun bildades tillsammans med Julita. Från år 1971 tillhör Österåker Vingåkers kommun och utgör ett eget distrikt från 1 januari 2016. Österåker är även en egen församling med en kyrka från 1100-talet

Befolkning

Antal boende var 2022-12-31 680 personer. Åldersstrukturen stämmer med strukturen inom kommunen d.v.s. en stor andel är över 65 år (mer än 30%) även om det skett inflyttning av barnfamiljer sedan Österåkersbygdens friskola startade år 2011.

Antalet fritidsboende är betydande.

Infrastruktur/kommunikationer

Fiberutbyggnad har skett under 2017 och 2018.

Kollektivtrafiken (bussar) ger de största möjligheterna till kommunikation med Katrineholm. Vingåker, Katrineholm, Örebro, Stockholm, Eskilstuna med flera orter (även utomlands) är pendlarorter för arbete. Vingåker (grundskola senare årskurser), Katrineholm (grundskola senare årskurser, gymnasieskola), Hallsberg (gymnasieskola), Örebro, Stockholm, Eskilstuna, Norrköping/Linköping är pendlarorter för högskola/universitet.

Offentlig och kommersiell service

Service	Huvudman
Förskola, idrottshall, badplats	Vingåkers kommun
Grundskola (förskoleklass – åk 6), Fritidshem	Österåkersbygdens friskoleförening (ideell förening)
Skolfastighet (byggnad, fotbollsplan, ishockeyrink, lekplatser)	Österåkers Skolhus ekonomisk förening
Österåkers kyrka och församlingshem	Svenska kyrkan Österåkers församling
Hagby idrottsplats	Österåkers idrottssällskap
Hembygdsgård, skolmuseum	Österåkers hembygdsförening

Näringsliv/företag

I Österåker finns företag inom bygg och entreprenad, lantbruk, vård, kultur, besöksnäring, upplevelser, tillverkning och försäljning. Sockenrådet har givit ut en företagskatalog fram till år 2012.

Föreningsliv

Föreningslivet i Österåker är omfattande. De största föreningarna är sockenrådet, hembygdsföreningen, idrottsföreningen, friskoleföreningen och fastighetsföreningen.

Arbete med utveckling/projekt i Österåker

- 2002-2013 Lanthandelscenter i Österåker från början ett Leaderprojekt
- 2009 Framtidsverkstad med anledning av skolnedläggning. 80 personer deltog. Ett underlag till framtidsplan togs fram och grupper bildades. Följande prioritering gjordes: Skolan, bostäder, kommunikation, fritidsaktiviteter för barn och ungdom, förändring av befolkningsstrukturen, förändring av bygdekommittén, arbetstillfällen, närodlat, service. Ett förstudieprojekt inom Leader.
- 2010 Bildande av friskoleförening, sockenråd och fastighetsförening. Ansökan om friskola.
- 2011 Österåkersbygdens friskola startar.
- 2012 Leaderprojektet "Energismarta hus"
- 2018 Skolan startar fritidshem
- 2019 Projektet Lindberga by startar (bokvaribyn.nu)
Lindberga Nostalgimuseum öppnar
- 2021 Visualisering av utvecklingsplanen. Två workshops anordnades tillsammans med kommunens landsbygdsutvecklare samt arkitekterna Erik Berg och Åsa Isacson. Ett 30-tal Österåkersbor deltog. Resultatet blev en film "Österåker – tre berättelser om framtiden" (YouTube)
- 2022 En dygnetruntaffär "24food" öppnar i gamla brandstation.

Varje år kallar sockenrådet till sockenstämma som är för alla sockenbor från 16 års ålder. En programpunkt finns på stämman där idéer tas fram och grupper bildas kring olika projekt. Exempel är Österåker-Öljaren triathlon år 2015 och 2017, bildande av boendegrupp år 2017.

Sockenrådet ger ut Österåkersbladet som distribueras till ca 550 hushåll varje månad.

Hembygdsföreningen ger ut en årsskrift varje år sedan 1982.

Nulägesbeskrivning/utvecklingsmöjligheter

Styrkor: Bygdens historik och miljö, människors engagemang och entreprenörskap, mångårig vana att hantera olika utmaningar.

Svagheter: Befolkningsstrukturen och individualiseringen.

Hot: Minskat permanent boende – ökat fritidsboende

Möjligheter: Människors engagemang och entreprenörskap

Vision för Österåker år 2031

Det vackra öppna landskapet samt den genuina och trygga landsbygdsmiljön finns kvar. Varierande möjligheter till permanenta boenden har tillkommit. Skolan (förskolan, skolan, fritidshemmet) och utbyggd äldreomsorg har bidragit till att antalet fastboende Österåkersbor är minst 740 (en ökning med 10%). Självförsörjningen av livsmedel och energi har ökat. Antalet arbetstillfällen är fler då småföretagandet inklusive besöksnäringen har ökat.

Mål

År 2031

- Skolan är ett föredöme för landets landsbygdsskolor med bygdens natur, kultur, historia och framtid invävd i den pedagogiska verksamheten.
- Byggnation av marknära bostäder i form av egna hem, hyresrätter och seniorboenden har påbörjats och delvis genomförts.
- En restaurang/ny skolmatsal/mötesplats har byggts och utvecklats till en restaurang för bygden med möjligheter att beställa mat.
- Planering och delvis genomförande av lokal självförsörjning "Österåkers matmil"
- Fritidsverksamhet för ungdomar har organiserats.
- Besöksnäringen har utvecklats.
- Förbättrade kommunikationer speciellt med Vingåker.
- Strategier för självförsörjning av energi har utvecklats.
- Skolan har tillsammans med en högskola/ett universitet utvecklat sommarkurser för lärare gällande undervisning i små landsbygdsskolor.
- En digital plattform är utvecklad för Österåker i Sörmland

Handlingsplan 2023-2031

Skolan

Österåkersbygdens friskola har år 2022 60 elever i förskoleklass – årskurs 6. Skolan erhöll kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan år 2020 – en utmärkelse för kommuner och skolhuvudmän som ligger i framkant när det gäller skolutveckling i en digital samtid. Skolan fortsätter sitt utvecklingsarbete. Skolan firade 10 år 2021.

Kontakt med högskola/universitet har tagits för anordning av sommarkurser.

Byggnation

Boendegruppen som bildat en ekonomisk förening (Lindberga by) fortsätter sitt arbete i samverkan med andra aktörer.

Byggnation av restaurang. En grupp har bildats som samverkar med kommun, länsstyrelse, byggföretag och finansieringsmöjligheter.

En grupp bildas med deltagare från Hembygdsföreningen för att inventera tomma hus och lador i Österåker.

Strategier för "Österåkers matmil"

Sockenrådet tar initiativ till startande av en grupp professionella, hobbyodlare och övriga som är intresserad av att utveckla detta område.

Fritidsverksamhet för ungdomar

Arbetet med detta är fördröjt på grund av pandemin. Sockenrådet tar initiativ till startande av en grupp som är intresserad av att utveckla detta område. Samverkan ska ske med kommunen och föreningar.

Besöksnäringen

Lindberga Nostalgimuseum startade år 2019. En skördemarknad anordnas i september 2022 vid detta museum. Hembygdsföreningen anordnar flera aktiviteter. Idrottsföreningen har återupptagit midsommarfirande samt byggt boulebana. Sockenrådet har tillsammans med föreningar och kyrkan ansvarat för Sockendag och julmarknad. Till detta kommer anordnande av bygdefika i socknen

Förbättrade kommunikationer

Sockenrådet tar kontakt med kommunen angående busskommunikationer.

En digital plattform innehållande anslagstavla, torg, virtuellt förråd, lokaler för hyrning och bokning, människor och kompetenser, grupper/föreningar och bygdedagbok utvecklas med hjälp av intresserade och kompetenta personer.

Övrigt

Förslag till utvecklingsplan och Sockenrådets verksamhetsplan presenteras på de årliga sockenstämmorna.